

Haaksbergen, donderdag 30 oktober 2025

Agendapunt 4

Raadsvoorstel geldigheid en toelating inleidend verzoek tot het houden van een raadgevend referendum

Statement vooraf

Om te beginnen hecht Nieuw Haaksbergen er waarde aan om uitdrukkelijk te vermelden dat het voor onze partij geen vraagstuk is OF wij moeten voldoen aan een landelijke wet zoals de spreidingswet. Het voldoen aan welke (nationale) wet dan ook is voor Nieuw Haaksbergen een feit, géén keuze. Dat is wat we in Nederland met elkaar hebben afgesproken. De basis van onze democratie bestaat uit het naleven van de afspraken die we met elkaar hebben gemaakt.

OF iedereen het eens is met de spreidingswet is een ander vraagstuk. Echter is onze gemeenteraad niet het orgaan dat wijzigingen in nationale wetgeving kan doorvoeren. Eenieder heeft het recht om zich daarvoor bij hogere overheden te laten horen en dat is maar goed ook. Gisteren – de dag van de Tweede Kamerverkiezingen – was daarvoor een goed moment geweest en ik vertrouw er dan ook op dat inwoners hun stemrecht hebben ingezet.

Inleidend verzoek tot een raadgevend referendum

Ten aanzien van de opvang van asielzoekers heeft de Vereniging Belanghebbenden AZC Haaksbergen een inleidend verzoek tot het houden van een raadgevend referendum ingediend. Nieuw Haaksbergen vindt het belangrijk dat inwonersgroepen die aan de referendumverordening voldoen daadwerkelijk een referendum kunnen houden. Hiertoe is immers de referendumverordening 2006 opgesteld. In onze inleiding noemde ik al dat wij nakoming van een wet niet in twijfel trekken. Ook het naleven van een verordening die door een democratische meerderheid van onze gemeenteraad is vastgesteld behoort wat Nieuw Haaksbergen betreft tot de basis van afspraken die we met elkaar hebben gemaakt. Ook dat is democratie.

Advies college

Het college heeft op basis van het inleidend verzoek een raadsvoorstel opgesteld waarin zij de gemeenteraad adviseert om niet in te stemmen met het verzoek tot het houden van een referendum. Dit wordt gemotiveerd door te stellen dat een referendum niet gehouden kan worden omdat de voorgenomen beslissing ziet op de wettelijke plicht van een ander bestuursorgaan.

In basis begrijpen wij de redenen die het college in haar argumentatie gebruikt. Tegelijkertijd zijn er ook argumenten te bedenken om wél tot een raadgevend referendum te komen. Deze argumenten heeft de belangenvereniging veelvuldig met de raadsfracties uitgewisseld.

Uiteindelijk heeft de belangenvereniging ruim 1.900 handtekeningen verzameld van inwoners die de moeite hebben genomen om hun steun uit te spreken voor een referendum. Het minimaal benodigde aantal voor een inleidend verzoek is dan ook met een factor 3 bereikt. Het houden van een raadgevend referendum is een recht dat onze gemeenteraad in 2006 mogelijk heeft gemaakt. Nieuw Haaksbergen beschouwt de uitoefening van dit recht als zwaarwegend.

Wellicht heeft het college technisch gezien wel gelijk maar moreel gezien vinden wij dat wij in dezen een verplichting hebben naar onze inwoners.

Ons oordeel

Samengevat stelt de fractie van Nieuw Haaksbergen voor dat de gemeenteraad het inleidend verzoek tot het houden van een raadgevend referendum toelaat. Om dit mogelijk te maken dienen wij samen met het CDA een amendement in.

Dit amendement zal ik nu voorlezen.

Vervolg

Als ons amendement wordt aangenomen betekend dit voor het proces dat het volgende agendapunt wel behandeld kan worden. Er kunnen eveneens amendementen worden ingediend, waarvan wij aan de totstandkoming van één amendement hebben meegewerkt.

Vraagstelling

Weliswaar is het raadsvoorstel – dat bij het volgende agendapunt is gevoegd – niet direct geschikt voor het houden van een referendum. Het college vraagt de raad immers om eventueel wensen en bedenkingen kenbaar te maken. Een vraag met een simpel ja of nee over het raadsvoorstel zou alleen impliceren dat men al dan niet wensen of bedenkingen op het voorstel heeft.

Echter zien wij wel gelegenheid tot aanvullende vraagstukken die we middels een referendum aan onze inwoners kunnen voorleggen. Daartoe hebben wij ook contact gezocht met de initiatiefnemers van het referendum en hebben wij overleg met hen gehad wat in hun ogen een goede vraagstelling voor een referendum kan zijn. Wij zijn blij dat de actiegroep bereid is om op constructieve wijze mee te denken in de vraagstelling.

Onafhankelijke adviescommissie

De raad heeft conform de referendumverordening de mogelijkheid om een onafhankelijke commissie in te stellen die de raad adviseert over de vraagstelling voor het referendum. De vraagstelling kent een technische en inhoudelijke kant. Derhalve is het voor ons belangrijk dat er materiedeskundigen vertegenwoordigd zijn. Het is in ieders belang dat de vraagstelling voor de inwoners begrijpelijk is en dat er helder en laagdrempelig over wordt gecommuniceerd.

Woord van dank

De afgelopen weken heeft Nieuw Haaksbergen veelvuldig contact gehad met de Vereniging belanghebbenden AZC Haaksbergen die de aanvraag voor het referendum heeft gedaan. Wij kunnen oprecht stellen dat deze gesprekken voor ons gevoel enkel redelijkheid uitstraalden. Zij snappen heel goed dat Haaksbergen – net als iedere gemeente – een opgave heeft om te kunnen voldoen aan de spreidingswet. Hun inzet is vooral gericht op goede afstemming met de inwoners over de wijze waarop de gemeente invulling geeft aan haar opgave. De constructieve manier waarop de belangenvereniging met onze fractie heeft gesproken kunnen wij bijzonder waarderen.

Eventuele vraagsuggesties

Om een constructieve bijdrage te leveren aan de vraagstelling heeft Nieuw Haaksbergen vraagtypen afgewogen. Tevens helpen deze voorbeelden om aan te tonen dat de vraagstelling niet in strijd hoeft te zijn met de wetgeving. Dit zijn slechts voorbeelden waarbij Nieuw Haaksbergen op transparante wijze haar gedachten deelt.

Vraagsuggestie 1

Hoeveel vluchtelingen wilt u in Haaksbergen opvangen?

- A. Maximaal het aantal dat de Spreidingswet voorschrijft. Haaksbergen voldoet hiermee aan de minimale verplichting.*
- B. Meer dan het aantal dat de Spreidingswet voorschrijft. Haaksbergen doet wat haalbaar is.*
- C. Het aantal maakt mij niet uit.*

Dit is voor Nieuw Haaksbergen geen geschikte vraag aangezien het voor Nieuw Haaksbergen niet bespreekbaar is om meer te doen dan de wet ons opdraagt. Haaksbergen kent meer maatschappelijke opgaven dan alleen de vluchtelingenopvang. Ter illustratie hebben we deze vraag wel benoemd.

Vraagsuggestie 2

Op welke wijze wilt u dat Haaksbergen de opvanglocatie voor vluchtelingen organiseert?

- A. Alle vluchtelingen worden centraal (op één locatie) in Haaksbergen opgevangen.*
- B. De vluchtelingen worden op kleinschalige locaties verspreid over de gemeente Haaksbergen.*
- C. Het maakt mij niet uit.*

Deze vraag heeft een risico op hoge kosten. Wanneer de meerderheid voor antwoord A kiest is de opvang kostenneutraal. Bij een meerderheid voor antwoord B zullen er concessies op het gebied van veiligheid óf financiën gedaan moeten worden. Beveiligingskosten voor decentrale locaties zijn volgens het college fors, waardoor de opvang Haaksbergen meer kost dan dat het opbrengt. Dit kan het risico met zich meebrengen dat er gekozen moet worden tussen instandhouding van een voorziening, hetgeen potentieel onwenselijk is.

Vraagsuggestie 3

Wat voor type omgeving acht u het meest geschikt voor de opvang van vluchtelingen?

- A. In woonwijken (binnen de bebouwde kom).*
- B. Op een industrieterrein (binnen de bebouwde kom).*
- C. In het buitengebied (buiten de bebouwde kom).*
- D. Het maakt mij niet uit.*

Deze vraag kan bijdragen aan het beperken van de zoekgebieden. Echter met het risico dat het 'niet in mijn achtertuin principe' wordt gehanteerd. Veruit de meeste inwoners wonen in een woonwijk waardoor bewoners aan de rand van een industrieterrein of in het buitengebied gedupeerd raken door deze vraagstelling.

Samengevat

Om tot de juiste vraag te komen moet een zorgvuldige afweging worden gemaakt. Een onafhankelijke adviescommissie kan hierin een goede bijdrage leveren.

Agendapunt 5

'Criteria locatie opvang asielzoekers'

Graag openen wij door een tweetal misvattingen te benoemen:

- Vanavond gaat het niet over het aanwijzen van een locatie voor de opvang van asielzoekers. Het gaat over een procesvoorstel met kaders om tot een locatie voor de opvang van asielzoekers te komen. Dit mogen wat Nieuw Haaksbergen betreft ook meerdere kleinschalige locaties zijn;
- Regelmatig wordt de term asielzoekerscentrum (AZC) gebruikt als duiding voor het onderwerp dat vanavond op de agenda staat. Wat ons betreft schept dit verwarring. Hoewel er geen wettelijk vastgelegd minimumaantal asielzoekers op een locatie hoeft te verblijven om van een AZC te kunnen spreken, hebben inwoners bij een asielzoekerscentrum al snel een beeld dat gelijk is aan de omvang in ter Apel. Dat is niet wat er in Haaksbergen wordt beoogd en indien dat wel het geval zou zijn dan is Nieuw Haaksbergen daar tegen.

Terugblik op het vorige agendapunt

Bij het vorige agendapunt heeft Nieuw Haaksbergen zich uitgesproken in het voordeel van een referendum. Daarmee zou men kunnen denken dat we dit agendapunt niet hoeven te behandelen, echter is het tegendeel waar.

We moeten nog steeds onze wensen en bedenkingen aangeven en die hebben we. Volgens de spreidingswet moet Haaksbergen op dit moment ruimte bieden aan in ieder geval 129 vluchtelingen. Om misvattingen te voorkomen is dit totaal van 129 inclusief de opvang van alleenstaande minderjarige vluchtelingen – de zogenaamde AMV'ers – die we nu al opvangen.

Op dit moment huisvest Haaksbergen reeds 34 AMV'ers aan de Molenstraat. Begin volgend jaar gaan zij naar de nieuwe locatie aan de van Brakelstraat waar er 16 extra alleenstaande minderjarige vluchtelingen worden toegevoegd. Een simpele rekensom leert ons dat we dan nog een opgave hebben voor 79 extra vluchtelingen. Daarna voldoen we aan de spreidingswet zoals deze op dit moment geldt.

Onze voorkeur gaat uitdrukkelijk uit naar opvang van gezinnen. Niet alleen omdat Haaksbergen al een groep alleenstaande minderjarige vluchtelingen opvangt, maar ook omdat Haaksbergen de stapeffecten van de opgevangen jongeren in Rekken ervaart. Jongeren uit Rekken zijn in basis aangewezen op de voorzieningen in Haaksbergen en doen dit ook veelvuldig. Het lijkt ons dan ook goed dat het college actief het gesprek opzoekt met deze buurgemeente en zich verdiept in de voorbeelden van uitwisseling die er landelijk – maar ook in Overijssel – al zijn. Niet om weg te duiken voor haar verantwoordelijkheid, maar wel om op constructieve wijze te zoeken naar manieren om elkaar te helpen.

Conclusie

Nieuw Haaksbergen wil slechts het minimale aantal dat noodzakelijk is opvangen. Dit heeft ermee te maken dat Haaksbergen op dit moment meer uitdagingen kent dan alleen de vluchtelingenopvang. Dat andere partijen uit onze gemeenteraad een andere afweging maken respecteren wij. Een democratie biedt ruimte voor verschillende standpunten en dat kunnen wij alleen maar toejuichen.

Amendement

Samen met het CDA hebben wij een amendement ingediend. Het CDA zal deze voordragen.